

TOHI FAKAMATALA HUUH TA'OFI 'O E MAHAKI PIPIHÍ

Huhu Ta'ofi Mahaki Pipihi ko e Tdap

(Kona, Mahaki 'o e Kiá mo e Petusisí)

Many Vaccine Information Statements are available in Spanish and other languages. See www.immunize.org/vis

'Oku Lahi 'a e Ngaahi Tohi Fakamatala Ki He Huhu Ta'ofi 'o e ngaahi Mahaki Pipihi 'e ma'u 'i he Lea Faka-Sepeni mo e ngaahi lea kehé. Sio ki he www.immunize.org/vis

Ko e me'a 'oku fiema'u ke ke 'ilo ki ai

1 Ko e hā e 'uhinga e me'a 'oku 'ai ai ke ke huhú?

Kona, mahakí 'o e mongá mo e **tae loloá** ko e ngaahi mahaki fakatu'utamaki. Ko e huhu ta'ofi mahaki pipihi ko ia ko e Tdap 'oku malava ke ne malu'i kitautolu mei he ngaahi mahaki ni. Pea, ko hono 'oange ko ia 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi ko ia ko e Tdap ki he kakai fefine feitamá 'e lava ai ke malu'i 'a e ki'i pēpē toki fānau'i mei he tale lōlōá.

KO E KONA HAMŪ (Lokangao) 'oku tātaitaha 'a 'ene hoko 'i 'Amelika ni he ngaahi 'aho ní. 'Oku ne fakatupu 'a e loka mo e fefeka ange 'a e uouá pea felāngaaki, 'o anga maheni 'i he sinó kotoa.

- 'Oku lava 'o a'u ki he mano'ono'o ange 'a e ngaahi uoua 'i he 'ulú mo e kiá 'o 'ikai ke ke toe lava ia 'e koe 'o fakaava ho ngutú, folo ha fa'ahinga me'a, pe 'i he taimi 'e ni'ihí 'oku 'ikai ke ke mei lava 'o mānava. Ko e kona hamū 'oku mate ai 'a e toko 1 mei he toko 10 kotoa pē 'a ē kuo nau 'osi ma'u 'a e mahakí 'o a'u pē ia ki he taimi kuo 'osi fai ha ngāue fakafaito 'o mataotao tahā ki ai.

KO E NGALO'AFU 'Oku tātaitaha 'a 'ene hoko 'i 'Amelika he ngaahi 'aho ní. 'Oku lava ke ne fakatupu ha fu'u fo'i hangaatamaki matolú he loto'i mongá.

- 'E malava pē ke ne fakatupu 'a e ngaahi palopalema ki he mānavá, maumau 'o e mafú, mamateá, mo e maté.

KO E PETUSISÍ (Tale Lōlōá) 'oku ne fakatupu 'e ia 'a e ngaahi tale 'oku faka'auulongo mo fakatu'utamaki, 'a ia 'e te ne lava ke ne fakatupu 'a e faingata'a'ia he mānavá, luá pea mo e 'ikai mohé lelei ka e fetō'aki.

- 'E toe malava pē ke ne fakatupu 'a e holo e mamafá, 'ikai ke toe lava 'o pule'i 'a e tu'ufi pea mo e tu'mama'ó, pea mo e fasi 'a e hui vakavaká. 'Oku a'u ki he toko 2 mei he to'utupu/ atolēseni 'e toko 100 mo e toko 5 mei he kakai lalahi 'e toko 100 kotoa pē 'a ē 'oku nau ma'u 'a e tale Loloa/petusisí 'oku fakatokoto kinautolu 'i falemahakí pe 'oku 'i ai 'a 'enau ngaahi palopalema lahi ki he 'enau mo'uí, 'a ia 'e malava ke kau atu ki ai 'a e niuomōniá pe ko e maté.

Ko e ngaahi mahaki ko 'eni 'oku fakatupu kinautolu 'e he pekitiilá. Ko e ngalo'afu mo e tale lōlōá 'oku malava ia ke mafola mei he tokotaha ki he tokotaha 'o fakafou 'i he talé pe ko e mafatuá. 'Oku ma'u 'e ha taha 'a e koná hamu 'I hono sinó 'o tupu mei ha ngaahi laveá, mavakú, pe ko e ngaahi kafo lalahi.

Ki mu'a 'i hono ngaue'aki 'o e huhu ta'ofi 'o e mahaki pipihí, na'e a'u ki he toko 200,000 ne nau ma'u 'a e ngalo'afu, tale loloa 'e 200,000 kehe, pea lau teau 'a e kona hamu ne lipooti he ta'u kotoa pe 'i 'Amelika ni. Talu mei hono kamata ko ia 'o e huhu ta'ofi mahaki pipihí, na'e holo 'aki e peseti 'e 99% 'a e ngalo'afu mo e kona hamū pea ko e tale loloa na'e to hifo 'aki e peseti 'e 80%.

2 Huhu ta'ofi mahaki pipihi ko e Tdap

Ko e huhu ta'ofi mahaki pipihi ko ia ko e Tdap 'oku lava ke ne malu'i 'a e to'utupu mo e kakai lalahi mei he kona hamu, ngalo'afu, pea mo e tale lōlōa. 'Oku anga maheni 'aki 'a hono 'oange ha tousi 'e taha 'o e Tdap ki he ta'u I1 pe 12. Ko e kakai ko ia na'e 'ikai ke nau ma'u 'a e Tdap 'i he ta'u ko iá 'oku totonu ke nau ma'u ia 'i he vave tahá.

Ko e Tdap 'oku mahu'inga makehe ange 'aupito ia kiate kinautolu 'a e kau palofesinale 'oku nau fai 'a e ngāue ki hono tokangaekina 'o e mo'uí pea mo kinautolu 'oku nau fetu'utaki vāofi mo ha pēpē 'oku si'i

hifo he māhina 'e 12 'a hono ta'u motu'á.

'Oku totonu ke huhu tu'o taha 'a e kakai fefine feitamá 'i he taimi kotoa pe 'oku nau feitama ai, ke malu'aki 'a e pēpē toki fa'ele'i mei he tale loloá. Ko e fanga ki'i fānau iiki 'oku nau tu'u fakatu'utamāmakí taha pea ala mole 'enau mo'ui 'i he taimi 'oku ope atu ai e faingata'a 'o e tale loloa.

'Oku toe 'i ai pea mo e huhu ta'ofi mahaki pipihi ia 'e taha, 'a ia 'oku 'iloa ko e Td, 'oku ne malu'i 'e ia 'a e sino mei he kona hamu mo e ngalo'afu, ka e 'ikai kau ai 'a e tale loloa. 'Oku totonu ke 'oange ha fo'i huhu hoani 'o e Td 'i he ta'u 'e 10 kotoa pē. 'E malava pe ke ngaue'aki 'a e Tdap ke hoko ko e ngaahi huhu hoani kapau na'e te'eki ke ke ma'u 'e koe ia 'a e Tdap ki mu'a. 'E malava pē foki ke 'oange 'a e Tdap hili ia ha lavea lahi pe ko ha vela ke ta'ofi'aki 'a e kona hamū mei he'ene uestia 'a e sinó.

'E lava ke 'oatu 'e ho'o toketaá pe ko e tokotaha 'oku ne fakahoko atu kiate koe 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi ha ngaahi fakamatala 'oku toe lahi angé.

'Oku malu pe mo lelei ke 'oange fakataha pē 'a e Tdap lolotonga hono 'oange moe ngaahi huhu ta'ofi mahaki pipihi kehe'.

3 'Oku 'i ai 'a e fa'ahinga kakai 'oku 'ikai ke totonu ia ke nau ma'u 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi ko 'eni

- Ko ha tokotaha kuo 'osi uestia fakatu'utamaki ia ha'ane 'alesiki hili hano huhu ta'ofi ia ki mu'a ki he ngalo'afu, kona hamu pe tale loloa, PE 'alésiki fakatu'utamaki ki he taha 'o e ngaahi huhu ta'ofi ko eni, 'oku 'ikai totonu ke huhu ta'ofi mahaki pipihi Tdap ia. Fakahā ange ki he tokotaha ko ia 'oku ne fakahoko atu 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi felāve'i pea mo ho'o ngaahi 'alesí fakatu'utamakí.
- Ka 'i ai leva ha taha 'oku 'osi longo/koma pe toutou hamu 'i loto 'i ha 'aho 'e 7 hili ia ha'a ne huhu DTP pe DTaP ma'ae fānau iiki, pe ko hano huhu ia ki mu'a kihe Tdap, 'oku 'ikai totonu ke ne ma'u ha Tdap, tukukehe kapau na'e ma'u ha tupu'anga kehe ia mei he huhu ta'ofi mahaki pipihí. 'E kei malava pē ia ke nau ma'u 'a e Td.
- Talanoa ki ho'o toketaá 'okapau 'oku ke:
 - ma'u 'a e hamu hange ha mahaki moa pe ko ha toe palopalema kehe 'i he sisitemi neavé,
 - felāngaaki mo fepulopulasi hili ia hano huhu ta'ofi mahaki pipihi ki he ngalo'afu, kona hamu pe tale loloa,
 - ma'u 'a e fa'ahinga tūkunga 'o e sinó 'oku ui ko e Guillain-Barré Syndrome (GBS) pe 'oku taku fakatonga ko e palopalema 'i he sisitemi neavé fakatupu 'e he huhu ta'ofi mahaki pipihí,
 - 'ikai ke ke ongo'i sai 'i he 'aho kuo palani ke fakahoko ai 'a e huhu.

4 Ngaahi kanongatāmaki

'Oku 'i ai 'a e faingamalie ke hoko e ngaahi uestia fakatafa'aki mei ha fa'ahinga faito'o pé, kau ai 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihí. Ko e ngaahi me'a ko ia 'oku anga maheni pē ke tō ma'ama'a mai pea nau pulia atu pē 'ia nautolu. 'Oku 'i ai pē 'a e ngaahi fakafeangainga 'oku

U.S. Department of Health and Human Services
Centers for Disease Control and Prevention

fakatu'utāmaki 'oku ala hoko kā 'oku tātāitaha 'a 'ene hokó.

Ko e tokolahi e kakai 'oku nau huhu ta'ofi Tdap 'oku 'ikai ha' a nau palopalema 'e taha fekau'aki mo e huhú.

Ngaahi palopalema ma'ama'a pē 'i he hili ko ia 'a e Tdap
(*Na'e 'ikai ke fai ha kaunoa 'a e palopalema ni 'i he ngaahi ngāue anga maheni*)

- Langa 'i he feitu'u ko ia na'e fai ai 'a e huhú (fakafuofua ki he toko 3 to'utupu mei he toko 4 pe kakai lalahi 'e toko 2 mei he toko 3)
- Fefulofulai pe kula 'a e feitu'u ko ia na'e fai ai 'a e huhú (fakafuofua ki he toko 1 mei he toko 5)
- Mofi lahilahi 'o a'u ki he si'I taha ko e 100.4°F (fakafuofua ki he toko 1 mei he toko 25 to'utupu kotoa pe ko e toko 1 mei he kakai lalahi 'e toko 100)
- Ngangau e 'ulú (fakafuofua ki he kakai 'e toko 3 pe toko 4 mei he toko 10)
- Tāvaivaia (fakafuofua ki he toko 1 mei he toko 3 pe toko 4)
- Tokotoka kovi, lua, fakalele, langa kete (a'u ki he toko 1 mei he kau to'utupu'atolēseni 'e toko 4 pe ko e kakai lalahi 'e toko 1 mei he toko 10)
- Tete he Fakamokosiá, mamahi e hokotanga hui (fakafuofua ki he toko 1 mei he toko 10)
- Felāngaaki e sinó (fakafuofua ki he toko 1 mei he toko 3 pe toko 4)
- Veli, pupula e ngaahi keleni ('oku 'ikai ke anga maheni ia)

Ngaahi palopalema lahilahi peé 'i he hili ko ia 'a e Tdap
(*'Oku ne fakafe'atungia'i 'a e ngaahi ngāue, ka 'oku 'ikai ke fiema'u ha ngāue fakafaito 'o ia*)

- Langa he feitu'u na'e fai ai 'a e huhú (a'u ki he toko 1 mei he toko 5 pe toko 6)
- Fekula'i pe pupula he feitu'u na'e fai ai 'a e huhú (a'u ke fakafuofua ki he kau 'atolēseni 'e toko 1 mei he toko 16 pe ko e kakai lalahi 'e toko 1 mei he toko 12)
- Mofi 'oku 'ova he 102°F (fakafuofua ki he kau 'atolēseni/to'utupu 'e toko 1 mei he toko 100 pe ko e kakai lalahi 'e toko 1 mei he toko 250)
- Ngangau 'ulú (fakafuofua ki he kau 'atolēseni 'e toko 1 mei he toko 7 pe ko e kakai lalahi 'e toko 1 mei he toko 10)
- Tokotoka kovi, luá, fakalelé, langa keté (a'u ki he toko 1 pe toko 3 mei he toko 100)
- Fefulai 'a ho nima ko ia na'e fai ai 'a e huhú (a'u ki he fakafuofua ki he toko 1 mei he toko 500).

Ngaahi palopalema fakatu'utāmaki 'i he hili 'a e Tdap
(*'Oku 'ikai ke ne lava 'e ia ke ne fakahoko 'a e ngaahi ngāue anga maheni; 'oku fiema'u ia ke fakahoko ki ai ha tokangaekina fakafaito 'o*)

- Pupula, felāngaaki lahi, fā noa e totó pea kula 'i he uma ko ia na'e fai ai 'a e huhú (tāitaha pē).

Ko e ngaahi palopalema 'eni 'oku ala hokó 'i ha hili ha fa'ahinga huhu ta'ofi mahaki pipihi pē:

- 'Oku fa'a pongia 'a e kakai 'e ni'ihī hili hano fai ha ngāue fakafaito'o kiate kinautolu, kau ai pe mo e huhu ta'ofi mahaki pipihi. 'E tokoni ke ta'ofi ha' o pongia pe lavelavea tupu mei ha' o tō, kapau te ke tangutu ki lalo pe tokoto ha miniti nai 'e 15. Tala ange ki ho' o toketá kapau 'oku ke ongo' i ninimo, pe hangē 'oku fetō'aki ho' o vakai, pea kiki' ho telingá.
- 'Oku felāngaaki lahi e uma 'o e kakai 'e ni'ihī pea 'ikai fa'a ue'i 'a e uma na'e fai ai honau huhū. Ko e me'a ni 'oku tātāitaha pē 'a 'ene hokó.
- 'E malava pē ke hoko ha fa'ahinga uestia ki ho sino pe 'alēsiki mei ha fa'ahinga faito'o pē. Ko e fa'ahinga uestia pehē mei ha huhu ta'ofi mahaki pipihi 'oku tātāitaha pē 'a 'ene hokó, pea 'oku 'osi 'esitimeti ia 'o fakafuofua ki he si'i hifo he toko 1 mei he ngaahi tousi 'e 1 miliona, pea 'e malava pē ke hoko 'i loto 'i ha ngaahi miniti ki ha ngaahi houa hili 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi.

Hangee ko ha fa'ahinga faito'o pē, 'oku si'i 'aupito ha faingamaie ke fakatupu 'e he huhu ta'ofi mahaki pipihi ha lavea lahi 'aupito pe mate.

'Oku fai 'a hono siofi 'o e malu mo e hao ko ia 'o e ngaahi huhu

ta'ofi mahaki pipihi. Ki ha fakamatala 'oku lahi angé 'a'ahi ki he: www.cdc.gov/vaccinesafety/

5

Fēfē leva kapau 'oku 'i ai ha palopalema 'oku fakatu'utāmaki?

Ko e hā 'a e me'a 'oku fiema'u ke u fekumi ki aí?

- Fekumi ki ha fa'ahinga me'a 'oku ke hoha'a ki aí, 'o hangē ko ha faka'ilonga 'o ha 'alēsiki lahi mo fakatu'utāmaki, mofi lahi 'aupito, pe ko ha fa'ahinga 'ulungaanga 'oku 'ikai anga maheni.
- Ko e ngaahi faka'ilonga 'o ha uestia lahi kita 'e he 'alēsika, 'e kau ai 'a e haivi, ake fofonga mo e kia, faingata'a'ia e manavā, vave e tā 'a e mafú, ninimó, mo e tavaivaia. Ko e ngaahi me'a ni 'oku anga maheni 'a 'enau hokó 'i ha ngaahi miniti ki ha ngaahi houa mei he hili 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi.

Ko e hā 'a e me'a 'oku totonu ke u fai?

- Kapau leva 'oku ke fakakaikau ko e uestia mei he 'alēsiki fakatu'utāmaki pe ko ha toe fakatu'utamaki kehe 'e 'ikai ke ala toloi, pea ke telefoni ki he 9-1-1 pe leleaki'i e tokotaha ko ia ki he falemahaki ofi tahá. Pea ka 'ikai, telefoni ki ho'o toketaá.
- Ka hili e ngaahi uestia ko ení, kuo pau ke lipooti ia ki he Sisitemi pe Va'a 'oku nau tali 'a e ngaahi lāunga ki he uestia kovi mei he huhu ta'ofi mahaki Pipihi pe VAERS. 'E malava pē ke faile 'e ho'o toketaá 'a e lipooti ni, pe ko ho'o fai pē ia 'e koe 'o fakafou 'i he uepisaiti 'a e VAERS 'i he www.vaers.hhs.gov, pe ko ho'o telefoni ki he 1-800-822-7967.

'Oku 'ikai ke fai 'e he VAERS ia ha fale'i fakafaito 'o.

6

Ko e Polokalama Fakafonua ki hono Totongi Huhu'i 'o e Lavea tupu mei he Huhu Ta'ofi íiMahaki Pipihi (VICP)

Ko e Polokalama Fakafonua ko ia ki hono Totongi Huhu'i 'o e Lavea mei he Huhu Ta'ofi Mahaki Pipihi (VICP) ko e polokalama ia kuo fokotu'u ke ne huhu'i fakapa'anga 'a e kakai na'a nau lavea mei ha ngaahi huhu ta'ofi mahaki pipihi.

Ko kinautolu ko ia 'oku nau tui na'e fakalavea'i kinautolu 'e ha huhu ta'ofi mahaki pipihi 'e malava ke nau ako felāve'i pea mo e polokalamá pea mo e anga ko ia hono faile ha 'eke 'aki ha' o telefoni ki he 1-800-338-2382 pe ko ha'o 'a'ahi ki he uepisaiti 'a e VICP 'i he www.hrsa.gov/vaccinecompensation. 'Oku fakangatangata pē 'a e taimi ke faile ai ha 'eke ki ha totongi huhu'i.

7

'E lava fēfē ke u toe 'ilo lahi ange?

- 'Eke ange ki he tokotaha 'oku ne fale'i fakafaito'o ko é. Ko ia te ne 'oatu kiate ko e 'a e kotoa 'o e fo'i polokalama huhu ta'ofi mahaki pipihi pe te ne fokotu'u atu ha ngaahi ma'uga fakamatala kehe.
- Telefoni ki ho' o potungāue mo' ui fakakoló pe fakasiteiti.
- Fetu'utaki ki he Ngaahi Senitā ki hono Pule'i mo Faka'ehi'ehi mei he Mahaki (CDC): 1-888-767-4687
- Telefoni ki he 1-800-232-4636 (1-800-CDC-INFO) pe ko ho'o
- 'A'ahi ki he uepisaiti 'a e CDC 'i he www.cdc.gov/vaccines

**Vaccine Information Statement
Tdap Vaccine**

2/24/2015

Tongan

42 U.S.C. § 300aa-26

Translation provided by Hawaii Department of Health

Koe'uhí ke fakangofua 'a kinautolu 'oku nau fakahoko 'a hono tokangaekina 'o e mo'uí ke nau ma'u ha tu'unga fakamatala 'oku totonú felāve'i pea mo e huhu ta'ofi, hano vakai'i lelei 'o e huhu ta'ofi, pea mo hano fokotu'u atu ha polokalama ki he ngaahi huhu ta'ofi he kaha'ú, kuo pau ke 'ave 'a e ngaahi fakamatalá ki he Fai'anga Lésisita 'a hono Fakalakalaka ki mu'a 'a hono Tokangaekina 'o e Mo'uí 'o e Vahe Fonua 'o Michigan. Ko kinautolu 'a e ngaahi taautahá 'oku 'i ai 'a 'enau totonu ke nau kole kiate kinaut